
JA, SEM IN NI SEM!

Marjetka GOLEŽ KAUČIČ

Predstojnica Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU

330

Da, razstave in dogodki SO in nato NISO več, ostanejo le virtualni sprehodi in spominski drobci, vonji, slike, občutja in vzdušje. Zato muzej plava v svoji bitnosti in nebitnosti, se približuje z novim in oddaljuje s starim. Zato JE in NI. Kako filozofsko in kako dihotomijsko, boste rekli. A tako sem vedno doživljala srečanje s Slovenskim etnografskim muzejem, s sprehodom po razstavah, ob predavanjih, koncertih, slovesnih priložnostih ali le srečanjih in sestankih.

Še nikoli nisem videla tako vitalnega in mladega devetdesetletnika, kot je Slovenski etnografski muzej. Zdi se, da doživlja ireverzibilnost, da postaja vedno mlajši in vitalnejši. Je hkrati častitljiva ustanova in vrelec novih iskanj in poti, ki se dotikajo različnih sfer družbenega, kulturnega, celo političnega dogajanja in sprememb.

A muzej ni le prostor, so njegovi prebivalci, od predmetov do zvoka in filma, prek kustosov, raziskovalcev do receptorja. To je skupno brbotanje misli, dela, priprav, razmišljanj, odločitev, zmot in idej, eksperimentov, do trkov s penino in težkih ur podiranja razstav, slovesa, ki je dokončen, a tudi znamenje novega zagona in smisla.

Vstopiti v muzej je vstopiti v oživiljeno preteklost, je sprehoditi se ob tistem, kar nas pripenja na prednike, a hkrati usmerja v prihodnost, je definicija in hkrati re-

.....

definicija tradicije ter pogled na vse štiri strani neba, kjer se odpira novo, a ne izrinja že videno. Sprehod po razstavah je vdihovanje in kontemplacija tistega, kar je bilo nekoč del življenjske zgodbe, sedaj pa je odprto za drugega, ki doživi, gre mimo, prezre ali upošteva in spoštuje. Muzej odpre vrata na stežaj za vse, ki vedo, da je treba dediščino živeti, ne samo opazovati.

Sama sem muzej doživela na osebni in institucionalni ravni. Osebno z udeležbo na razstavah, s predavanjem za slušatelje Univerze za tretje življenjsko obdobje, z udeležbo na simpozijih, predstavitvah in koncertih, z uporabo muzejskega slikovnega gradiva, še posebno panjskih končnic, ki so mi še posebej ljube, saj po mojem mnenju predstavljajo tisti del slovenske ljudske likovne umetnosti, ki je zares izviren in specifičen za slovenski prostor. Zgodbe panjskih končnic, ki jih je izjemno literarno upodobil tudi Lojze Kovačič v knjigi s prav takim naslovom, so pripete tudi na ljudske pesmi, še posebno na balade in legendarno izročilo, na pesmi o živalih, a so tudi izvrstno ilustrativno gradivo za cel korpus vojaških pesmi. Institucionalno pa je bilo sodelovanje med GNI (Glasbenonarodopisni inštitut ZRC SAZU) in SEM vedno izvrstno, tako z uporabo gradiva za GNI kot obratno, s sodelovanjem raziskovalcev in kustosov pri različnih projektih in raziskavah in zato se zdi, da instituciji, ki sta si po starosti le 11 let narazen (GNI je bil ustanovljen 1934), lahko sodelujeta kot sorojenca iz etnološke in folkloristične stroke.

Želela bi si le, da bi poleg človeka kot ustvarjalca in snovalca v prihodnosti muzej dal prostor tudi za kulturno izrinjenega, za prikaz ustvarjalnosti ne-človeških subjektivitet-živali, ki prav tako sodijo v kulturni prostor, ki ga je zasedel človek, saj na to opozarjata zoofolkloristika in ekokritika. Ali ni pajkova mreža podobna idrijski čipki in kopa mravljišča enako izjemna konstrukcija kot hiša iz blata ali lesa, ki jo je napravil človek? Bosta kdaj folklor in ekologija združeni v ekofolkloro vstopili v razsežnosti človeškega duha tudi skozi muzejski svet?

SEM je torej vpet v preteklost, sedanost in prihodnost s svojo bivanjsko zavezanostjo, da JE v vseh časovnih obdobjih, je eksistenca in imanenca kreativnosti ustanove in ljudi v njej.

Čestitam, dragi prijatelji in prijateljice v SEM, slovesno praznujte jubilej, nato pa nam odpirajte pisane skrinje predmetov in vrata v skrivnost ustvarjalnosti.